

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ЦЕНТР ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ**

Гемеджієва Анастасія Романівна

**«Організація обліку, аналіз та аудит наявності і руху товарів на
підприємствах роздрібної торгівлі»
(на матеріалах ТОВ «ВПК-Сервіс»)**

**Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»**

**АВТОРЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього кваліфікаційного рівня «магістр»**

Чернігів – 2020

Кваліфікаційною роботою є рукопис

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, центру перепідготовки та заочного навчання Національного університету «Чернігівська політехніка»

Науковий керівник: к.е.н., доцент **Перетятко Юлія Митрофанівна**, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту економіки Національного університету «Чернігівська політехніка»

Рецензент: головний бухгалтер ТОВ «ВПК-Сервіс» Доценко Антоніна Дмитрівна

Захист відбудеться «22» грудня 2020 р. о 09.00 год. на засіданні Екзаменаційної комісії у Національному університеті «Чернігівська політехніка»

Завідувач кафедри бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту
к.ф.-м.н., доцент

Юрченко М.Є.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Торговельна діяльність є одним із основних напрямків соціально-економічного розвитку країни, яка характеризується значними обсягами та темпами розвитку. З розвитком ринкових відносин саме торгівля набула найпоширенішого розвитку серед сфер підприємницької діяльності. Особливості, переваги і недоліки, відображення в бухгалтерському обліку операцій з надходження, збереження, вибуття та реалізації товарів в роздрібній торгівлі досліджували у своїх працях такі науковці і дослідники, як: Біловодська О.А., Іваненко В.О., Олєфіренко О. М., Алєєв Т., Дроздова О.Г., Тарасова М., Атамас П.Й., Жолнер І.В. Кислий В.М., Смоляник О. М., Максимова В.Ф. та інші. Проте низка проблем організації обліку, аналізу, аудиту та контролю товарних запасів у ринкових умовах роздрібних підприємств потребують подальших досліджень та наукових розробок.

Дослідивши сучасний стан розвитку торговельної сфери діяльності в Україні та ознайомившись з працями вищенаведених науковців можна сказати, що актуальною та не вирішеною проблемою залишається стабілізація економічного середовища та правильне планування, організація бухгалтерського обліку на підприємстві, аналіз та аудит положень та засад, що регламентують діяльність торговельних підприємств, саме тому необхідно на практиці оцінити рівень організованості бухгалтерського обліку та бухгалтерського процесу, провести аналіз та розробити заходи щодо удосконалення обліку, аудиту та руху товарних запасів на підприємстві.

Мета кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних, методичних і практичних положень організації обліку, аналізу та аудиту руху товарів у роздрібній торгівлі, а також необхідність розробити шляхи їх удосконалення.

Завдання роботи:

- 1) Дослідження поняття “товарний запас” у наукових джерелах з метою його удосконалення, а також систематизування підходів економістів до його класифікації;
- 2) Систематизація нормативно-правової бази, яка регулює діяльність підприємств роздрібною торгівлі;
- 3) Дослідження організаційних аспектів організації обліку, аналізу та аудиту наявності і руху товарів на підприємствах роздрібною торгівлі
- 4) Проведення аналізу тенденцій та напрямів розвитку роздрібною торгівлі в Україні
- 5) Проведення аналізу фінансово-економічних показників діяльності підприємства ТОВ «ВПК-Сервіс»
- 6) Дослідження організації бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту наявності і руху товарів на ТОВ «ВПК-Сервіс»
- 7) Узагальнення отриманих результатів та розробка заходів удосконалення діяльності підприємства та системи бухгалтерського обліку

Предметом дослідження є комплекс теоретико-методичних і

практичних питань з обліку, аудиту та аналізу стану та руху товарів на підприємстві роздрібної торгівлі.

Об'єктом дослідження є процеси обліку, аналізу та аудиту стану та руху товарів на підприємстві

У роботі використовувалися такі **методи дослідження**: економічний аналіз – для проведення детального розкриття фінансово-економічних показників ефективності діяльності підприємства; порівняння – для аналізу даних у динаміці; групування – для дослідження залежності показників; деталізація – аналіз та дослідження окремих важливіших складових елемента; табличний (графічний) — для наочного зображення результатів дослідження.

Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи виступили: дані річних фінансових звітів ТОВ «ВПК-Сервіс», дані бухгалтерського обліку, чинні нормативно-правові документи, Положення стандарти бухгалтерського обліку, а також ресурси всесвітньої мережі Інтернет.

Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи є фінансова звітність досліджуваного підприємства за 2017-2019 роки, Статут підприємства, законодавчі та нормативно-правові акти, що регламентують облік, аналіз та аудит руху товарів, офіційні статистичні матеріали, методичні матеріали, дані мережі Інтернет, навчальна література та наукові публікації вітчизняних вчених - економістів.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що на основі отриманих результатів дослідження можна оцінити сучасний фінансово-економічний стан підприємства; розробити та впровадити на практиці шляхи для удосконалення діяльності підприємства та системи бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту, що дозволить підвищити ефективність роботи підприємства та сприяти розвитку стратегічного планування.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, 9 підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Основний зміст роботи викладений на 80 сторінках, 20 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел 80 найменувань, 2 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі розкрита актуальність теми кваліфікаційної роботи, встановлено мету та завдання, об'єкт і предмет, методи та інформаційна база, визначене практичне значення результатів, а також подано структуру роботи.

У першому розділі «**Теоретичні основи організації обліку, аналізу та аудиту наявності і руху товарів на підприємстві роздрібної торгівлі**» розглядаються сутність, функції і принципи організації бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту наявності та руху товарів на підприємствах роздрібної торгівлі; нормативно-правові акти, які регулюють питання, щодо бухгалтерського обліку та оподаткування операцій з товарними запасами; методичні основи формування у бухгалтерському обліку інформації щодо руху товарних запасів на підприємстві. Також було розглянуто питання теоретичних основ бухгалтерського обліку товарних запасів на підприємстві; теоретичні аспекти здійснення аналізу та аудиту. Визначено сутність товарних запасів як економічної категорії, визначено класифікацію товарів на підприємстві.

Товарні запаси - це товарна маса, що знаходиться на ринку та перебуває у сфері обігу від виробника до споживача, при цьому не потребує подальшої доробки та переробки, призначена для наступного продажу за умов звичайної господарської діяльності та є важливим активом підприємства, реалізація яких є основним джерелом його прибутку. Вони належать до складу оборотних активів підприємства, вони постійно знаходяться в обігу, а їх раціональна організація дасть можливість швидкому перетворенню в грошові кошти протягом одного операційного циклу чи протягом 12 місяців з дати балансу. Саме від наявності запасів чи їх відсутності залежить товарооборот торговельних підприємств.

Визнання товарів активами відбувається за аналогією до запасів відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» та Наказу Міністерства фінансів України від 10 січня 2007 року № 2 «Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів».

Облік товарів і тари в торговельних підприємствах України ведеться на рахунку 28 «Товари». На цьому рахунку ведеться облік руху товарно-матеріальних цінностей, придбаних для продажу без переробки, й одержання нового продукту за первісною вартістю, або за цінами реалізації.

Основна мета аналізу товарних запасів - вчасне виявлення й усунення недоліків керування товарами і знаходження резервів підвищення інтенсивності та ефективності їх використання та реалізації.

Для забезпечення контрольних функцій важливим є проведення аудиту на підприємствах роздрібної торгівлі.

Основне завдання незалежного аудиту полягає в зниженні ризику користувачів фінансової звітності, які оцінюють результати господарської діяльності підприємств.

У другому розділі «**Організація обліку, аналізу та аудиту наявності і руху товарів на ТОВ «ВПК – Сервіс»**» розкривається стан та перспективи розвитку торгівельної діяльності в Україні. Загальна характеристика статутної діяльності підприємства, розглянуті основні елементи облікової політики. Досліджено процес проведення інвентаризації на підприємстві. Було проаналізовано фінансово-економічні показники діяльності підприємства, описано особливості організації бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту наявності та руху товарів на підприємстві ТОВ «ВПК - Сервіс».

Досліджуване підприємство ТОВ «ВПК - Сервіс» працює у сфері роздрібною торгівлі.

Торгівля – це одна з найважливіших сфер економічної діяльності, від якої значно залежить якість життя населення, розвиток економіки та її конкурентоспроможність у світі в цілому.

Розвитку торгівлі притаманна низка недоліків: темпи зростання роздрібного товарообігу значно відстають від темпів зростання реальних доходів домогосподарств внаслідок погіршення споживчих настроїв; дві третини роздрібного ринку споживчих товарів та послуг продовжують залишатися в «тіні»; фізична маса товарів не зростає; розвиток роздрібною торгівлі йде нерівномірно як на регіональному, так і за окремими сегментами споживчого ринку.

Зовнішні фактори мають значний вплив на діяльність підприємства, а саме:

1) Чистий дохід підприємства за останній рік зріс на 5 2223 тис грн, відповідно і прибуток від операційної діяльності також зріс на суму 185 тис грн

2) У 2019 році у порівняно з 2018 роком валюта балансу збільшилась на 2626 тис. грн., що становить 24,69 %

3) Собівартість реалізованої продукції за останній рік також зросла на 5 280 тис грн., що є негативним показником.

4) Продуктивність праці має тенденцію до зростання, так у 2019 році вона склала 656,07 грн/особу, що більше на 15% в порівнянні з 2018 роком.

В цілому діяльність ТОВ «ВПК - Сервіс» протягом 2017-2019 років не можна назвати стабільною. Так, у 2018 році компанія мала певні труднощі, значно зменшились всі показники ліквідності, але підприємство стабілізувало ситуацію і у 2019 році спостерігається підвищення рівня показників, а це свідчить про ефективну діяльність компанії.

Позитивним моментом в плані фінансової стійкості для ТОВ «ВПК - Сервіс» є те, що у своїй діяльності підприємство не використовує позикові кошти, а фінансування господарської діяльності відбувається за рахунок власних грошових коштів.

Оскільки ТОВ «ВПК- Сервіс» є торговим підприємством то запасами для нього є товари, які купуються у постачальників з метою продажу.

Облік товарів і тари на підприємстві ведеться на рахунок 28 «Товари».

На цьому рахунку ведеться облік руху товарно-матеріальних цінностей, придбаних для продажу без переробки. За дебетом рахунка відображається збільшення вартості придбаних (отриманих) товарів, за кредитом — зменшення вартості реалізованих (вибулих) товарів.

Товари на підприємстві обліковуються за купівельними цінами. Для обліку ТОВ «ВПК-Сервіс» використовує 28 рахунок як основний.

При реалізації необоротних активів та активів із групи вибуття дебетується субрахунок 943 "Собівартість реалізованих виробничих запасів, необоротних активів та груп вибуття, утримувані для продажу" в кореспонденції з кредитом субрахунка 286 "Необоротні активи та група вибуття, утримувані для продажу".

Економічний аналіз наявності та руху товарів на ТОВ «ВПК-Сервіс» показав, що не всі товари є ходовими, найбільш продажними товарами протягом звітного року стали групи товарів: аксесуари та витратні матеріали; садово-паркова техніка, зварювальне обладнання; будівельна техніка; верстати; електроінструмент; кліматична техніка; кріплення; пакувальні матеріали; прибиральна техніка.

У третьому розділі «Шляхи удосконалення організації обліку, аналізу та аудиту наявності і руху товарів на підприємстві» обґрунтовано напрямки удосконалення організації обліку, аналізу та аудиту наявності і руху товарів на підприємстві ТОВ «ВПК - Сервіс», було запропоновано ряд шляхів для удосконалення бухгалтерського, управлінського, синтетичного обліку на підприємства; заходи для підвищення ефективності управління витратами.

Основні заходи та результати від провадження запропонованих заходів наведено в таблиці 1

Таблиця 1

Заходи для підвищення ефективності діяльності підприємства

Заходи	Шляхи досягнення	Очікуваний результат
1	2	3
Впровадження управлінського обліку	Введення в дію накопичувальну відомість щодо руху товарів	Підвищення контролю за витрачання товарних запасів та визначення найбільш затребуваних товарних груп
Удосконалення наказу про облікову політику	Доповнити діючий Наказ суттєвими положеннями щодо організації облікового процесу	Відповідність ведення бухгалтерського обліку до концептуальної основи обліку
Удосконалення організації синтетичного обліку	Деталізувати рахунок 28 «Товари» по групах товарів 281.1 (Комплектуючі засоби) 281.2 (Електроінструмент) 281.3 (Прибиральна техніка) 281.4 (...)	Пришвидшення прийняття управлінських рішень щодо поповнення товарних запасів

Впровадження внутрішнього аудиту	Здійснення внутрішньої аудиторської перевірки, який передбачає план аудиторської перевірки та тести контролю	Своєчасність виявлення вразливих місць у системі управління підприємства та бухгалтерського обліку та зменшення, а в майбутньому унеможливлення допущення помилок
----------------------------------	--	---

Запропоновані заходи підвищення ефективності діяльності підприємства сприятимуть більш повному та об'єктивному відображенню торгових операцій у бухгалтерському обліку підприємства, а саме від цього залежить ефективність та оперативність прийняття рішень щодо стратегії і тактики розвитку підприємства. Належно організований бухгалтерський облік реалізації товарів має важливе значення для підвищення ефективності роботи підприємств, для забезпечення своєчасних і повних розрахунків з бюджетом за податковими зобов'язаннями з податку на додану вартість

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі проведено теоретичне узагальнення та обґрунтування сутності та особливостей організації бухгалтерського обліку аналізу та аудиту наявності та руху товарів на підприємствах роздрібною торгівлі.

За результатами проведеного дослідження було сформульовані висновки і пропозиції, що відповідають поставленій меті та завданням:

1. Досліджуючи економічну сутність товарних запасів було виявлено, що науковці трактують товарні запаси по-різному та єдиного поняття не сформовано. Деякі наковці ототожнюють товарні запаси з готовою продукцією інші як резерв підприємства для збільшення попиту клієнтів. З нормативної точки зору, як вказано в П(с)БО 9 запаси - активи, які: утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством. В процесі дослідження, проаналізувавши різноманітні погляди на визначення даного поняття, було сформульоване наступне визначення: товарні запаси – це товари, що знаходяться на складах виробничих, оптових або роздрібних підприємств не потребують подальшої переробки та готові для продажу та доставки покупцю. Їх створення та зберігання необхідне не тільки для основного виду діяльності, але й як резерв, для забезпечення безперебійного функціонування підприємств.

2. Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси, в тому числі і товари, і розкриття їх у фінансовій звітності викладені у П(С)БО 9 «Запаси» та Наказу Міністерства фінансів України від 10 січня 2007 року № 2 «Про затвердження Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів». А документальне оформлення регламентується Законом України Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні, від 16 липня 1999 р. та П(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Щодо аудиту то проведення аудиторської діяльності на підприємствах роздрібною торгівлі відбувається на основі Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII від 21.12.2017 року. Облік товарів і тари в торговельних підприємствах України ведеться на рахунку 28 «Товари». На цьому рахунку ведеться облік руху товарно-матеріальних цінностей, придбаних для продажу без переробки, й одержання нового продукту за первісною вартістю, або за цінами реалізації.

Для торговельного підприємства товарні запаси є основними оборотними активами і займають велику частину в загальній валюті балансу. Від стану та раціонального використання товарних запасів залежать результати господарської діяльності і фінансовий стан підприємства. Тому проведення економічного аналізу та внутрішнього аудиту є важливим для

підприємства, адже він дасть змогу оцінити сучасний стан товарних запасів та дасть можливість перевірити правильність відображення господарських операцій згідно руху товарів по підприємству, що вплине на фінансовий результат.

3. У своїй діяльності торгівельні підприємства сплачують податок на прибуток: об'єктом оподаткування виступають прибутки підприємства, отримані не лише на території України, але й за її межами та податок на додану вартість: включений продавцем до ціни товарів та послуг. Усі строки та процеси сплати податків регламентується Податковим кодексом України.

Торгівля – це одна з найважливіших сфер економічної діяльності, від якої значно залежить якість життя населення, розвиток економіки та її конкурентоспроможність у світі в цілому. Розвитку торгівлі притаманна низка недоліків: темпи зростання роздрібного товарообігу значно відстають від темпів зростання реальних доходів домогосподарств внаслідок погіршення споживчих настроїв; дві третини роздрібного ринку споживчих товарів та послуг продовжують залишатися в «тіні»; фізична маса товарів не зростає; розвиток роздрібної торгівлі йде нерівномірно як на регіональному, так і за окремими сегментами споживчого ринку. В останні роки структура роздрібної торгівельної мережі значно покращується, зменшується частка неорганізованої торгівлі, розвивається мережа дискаунтерів та гіпермаркетів.

4. Компанія «ВПК-Сервіс» є одним з провідних оптово-роздрібних підприємств України. Асортимент продукції представленої в магазині становить понад 10 000 найменувань. У своїй діяльності управління керується ТОВ «ВПК-СЕРВІС» законами України, Статутом підприємства. Предметом діяльності підприємства є: торгові і товарообмінні (бартерні) операції та інша діяльність, побудована на формах зустрічної торгівлі між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності; надання послуг механізмами; ремонт обладнання та механізмів; здійснення посередницької діяльності. Підприємство не має структурних підрозділів, у тому числі філій, відділень та інших структурних підрозділів.

Проаналізувавши фінансовий стан підприємства можна сказати, що у 2018 році компанія мала певні труднощі, значно зменшились всі показники ліквідності, але підприємство стабілізувало ситуацію і у 2019 році спостерігається підвищення рівня показників, а це свідчить про ефективну діяльність компанії.

5. Ведення бухгалтерського обліку покладено на відділ бухгалтерії, що складається з 8 чоловік. Їх діяльність ведеться на основі посадових інструкцій, затверджених на підприємстві. Форма ведення бухгалтерського обліку на підприємстві журнально-ордерна. Для ведення обліку використовується бухгалтерська програма «1С:Бухгалтерія-Проф.»

Раз на рік проводиться інвентаризація, за результатами якої проводиться аналіз наявності товарів, що продається найбільше та підбивається підсумок, щодо залишків товарів на складі та в торговому залі.

6. Провівши економічний аналіз наявності та руху товарів на ТОВ «ВПК-Сервіс» видно, що найбільш продажними товарами протягом звітного року стали групи товарів: аксесуари та витратні матеріали; садово-паркова техніка, зварювальне обладнання; будівельна техніка; верстати; електроінструмент; кліматична техніка; кріплення; пакувальні матеріали; прибиральна техніка. Протягом року спостерігалось значне підвищення цін, але ті товари, що споживачі купують переважно оптом не знизились в обсягах реалізації, але на обсяг не великої кількості груп товарів це негативно вплинуло і обсяги реалізації знизились по таким товарам як: електротовари, пневмоінструменти, ручний інструмент.

7. За наслідками проведеного дослідження нами було запропоновано ряд заходів щодо вдосконалення системи бухгалтерського обліку грошових коштів та управління ними, а саме: удосконалити наказ про облікову політику, впровадження управлінського обліку, удосконалення організації синтетичного та бухгалтерського обліку, вжити заходів для зменшення витрат, удосконалити проведення аналізу наявності та руху товарів та впровадження внутрішнього аудиту. Впровадження вищенаведених заходів дозволить підприємству підвищити ефективність своєї роботи та підвищить продуктивність управлінських рішень.

АНОТАЦІЯ

Гемеджієва А. Р. Організація обліку, аналіз та аудит наявності і руху товарів на підприємствах роздрібно́ї торгівлі» (на матеріалах ТОВ «ВПК-Сервіс»). - Рукопис

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» ОПП «Облік і оподаткування». – Національний університет «Чернігівська політехніка». – Чернігів, 2020.

Кваліфікаційна робота присвячена обґрунтуванню теоретичних, методичних і практичних положень організації обліку, аналізу та аудиту руху товарів у роздрібній торгівлі, а також необхідністю розробки шляхів їх удосконалення.

У кваліфікаційній роботі розглядаються сутність, функції і принципи організації бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту наявності та руху товарів на підприємствах роздрібно́ї торгівлі; нормативно-правові акти, які регулюють питання, щодо бухгалтерського обліку та оподаткування операцій з товарними запасами; методичні основи формування у бухгалтерському обліку інформації щодо руху товарних запасів на підприємстві. Також було розглянуто питання теоретичних основ бухгалтерського обліку товарних запасів на підприємстві; теоретичні аспекти здійснення аналізу та аудиту. Визначено сутність товарних запасів як економічної категорії, визначено класифікацію товарів на підприємстві.

Розкривається стан та перспективи розвитку торгівельної діяльності в Україні. Загальна характеристика статутної діяльності підприємства, розглянуті основні елементи облікової політики. Досліджено процес проведення інвентаризації на підприємстві. Було проаналізовано фінансово-економічні показники діяльності підприємства, описано особливості організації бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту наявності та руху товарів на підприємстві ТОВ «ВПК - Сервіс».

Обґрунтовано напрямки удосконалення організації обліку, аналізу та аудиту наявності і руху товарів на підприємстві ТОВ «ВПК - Сервіс», було запропоновано ряд шляхів для удосконалення бухгалтерського, управлінського, синтетичного обліку на підприємства; заходи для підвищення ефективності управління витратами; запропоновано введення внутрішнього аудиту.

За результатами дослідження сформульовані висновки щодо теоретичних та нормативно-методичних основ організації бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту наявності та руху товарних запасів.

Одержані результати можуть бути використані для удосконалення діяльності підприємства та системи бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту, що дозволить підвищити ефективність роботи підприємства та сприяти розвитку стратегічного планування.

Ключові слова: товарні запаси, облікова політика, аналіз, аудит, організація обліку, підприємство, товар, дохід, оподаткування.